C-566/24 - 1

ODPIS - WERSJA ZANONIMIZOWANA

Sygnatura akt XVIII C 1233/23

Wpisano do rejestru Trybunału Sprawiedliwości pod numerem 1301560
Luksemburg, dnia 22. 08. 2024 Sekretarz, z upoważnienia
Faks/E-mail:
Wpłynęło dnia: 21/08/24 Maria Siekierzyńska administratorka

POSTANOWIENIE

Łódź, dnia 23 lipca 2024 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: asesor sądowy Mateusz Podhalicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 lipca 2024 roku w Łodzi

sprawy z powództwa Helpfind Recovery spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Łodzi

przeciwko Santander Bank Polska spółce akcyjnej z siedzibą w Warszawie

o zapłatę

postanawia:

1. na podstawie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

I. czy art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) i l) w zw. z załącznikiem I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U.UE.L.2008.133.66 – dalej Dyrektywa 2008/48/WE) sprzeciwia się przyjęciu interpretacji, że pojęcie kwoty wypłaconej kredytu, która stanowi podstawę obliczania oprocentowania kredytu, odnosi się nie tylko do kwoty faktycznie przekazanej konsumentowi do jego swobodnego wykorzystania, ale też kwoty „przekazanej" konsumentowi w ten sposób, że służy ona niezwłocznemu pokryciu pozaodsetkowych kosztów kredytu w ten sposób, że:

i. bank przekaże konsumentowi kwotę, która jednak zgodnie z umową zostać ma niezwłocznie pobrana - na zasadzie potrącenia - celem pokrycia pozaodsetkowych kosztów kredytu bank wypłaci konsumentowi kwotę, która ma zgodnie z umową zostać

CURIA GREFFE Luxembourg Entrée 21 AOUT 2024

przeznaczona na pokrycie prowizji banku, a nastąpi to bezpośrednio na rachunek banku";

II. w przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w punkcie I czy art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) i l) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 3 ust. 1 i 2 w zw. z art. 4 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one praktyce zamieszczania w umowach o kredyt konsumencki, których treść nie jest wynikiem indywidualnych uzgodnień pomiędzy przedsiębiorcą (kredytodawcą) a konsumentem (kredytobiorcą), takich postanowień, które przewidują oprocentowanie nie tylko kwoty wypłaconej konsumentowi, ale również pozaodsetkowych kosztów kredytu (tj. prowizji lub innych opłat), które nie są składnikami efektywnie wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu, a które są „wypłacane" na zasadach wskazanych w pytaniu I;

III. w przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pytanie zawarte w punkcie II czy art. 10 ust. 2 lit. f) i g) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one praktyce zamieszczania w umowach o kredyt konsumencki, których treść nie jest wynikiem indywidualnych uzgodnień pomiędzy przedsiębiorcą (kredytodawcą) a konsumentem (kredytobiorcą), postanowień ujawniających jedynie stopę oprocentowania kredytu oraz wyrażoną kwotowo łączną wartość skapitalizowanych odsetek, do których zapłaty obowiązany jest konsument w wykonaniu swojego zobowiązania wynikającego z tej umowy, bez jednoczesnego wyraźnego poinformowania konsumenta, że podstawą obliczenia skapitalizowanych odsetek (wyrażonych kwotowo) jest inna kwota niż faktycznie wypłacona konsumentowi kwota kredytu, a w szczególności, że jest to suma wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu (tj. prowizji lub innych opłat, które nie są składnikami wypłaconej

konsumentowi kwoty kredytu, a które składają się na całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta w wykonaniu jego zobowiązania wynikającego z umowy kredytu konsumenckiego);

IV. czy art. 10 ust. 2 lit. r) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że wymaga ona, aby informacja udzielona przez kredytodawcę co do prawa do przedterminowej spłaty oraz procedury przedterminowej spłaty zawierała także wyrażoną informację o możliwości otrzymania częściowego zwrotu pobranej przez kredytodawcę prowizji;

V. czy art. 10 ust. 2 lit. p) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że wymaga ona, aby informacja udzielona przez kredytodawcę co do prawa odstąpienia od umowy zawierała każdorazowo, wprost informację o uprawnieniu wynikającym z art. 14 ust. 1 punkt b) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku;

VI. czy art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE oraz zasady skuteczności, równoważności i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą sankcję, antycypowaną w art. 23 ww. aktu prawnego konsument może wykorzystać w terminie prekluzyjnym jednego roku, licząc od dnia spełnienia świadczenia przez kredytodawcę, tzn. od momentu wypłaty całości kwoty kredytu;

VII. czy art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności, równoważności i proporcjonalności należy intepretować w ten sposób, że ustalenie naruszenia przez kredytodawcę naruszenia któregokolwiek z obowiązków wskazanych w pytaniach powyższych, należy intepretować jako powodujące każdorazowo, automatycznie, zastosowanie sankcji przewidzianej w prawie krajowym (polegającej na prawie konsumenta do złożenia oświadczenia, na mocy którego wygasają obowiązki konsumenta

do zapłaty odsetek kapitałowych i zapłaty innych kosztów należnych kredytodawcy), czy też powstanie takiej sankcji zależy od wszechstronnej oceny sytuacji obu stron umowy, a w szczególności czy prawo do skorzystania przez konsumenta z wyżej wymienionego uprawnienia nie powstaje, gdy naruszenie obowiązków informacyjnych kredytodawcy nie miało negatywnego wpływu na sferę praw i obowiązków konsumenta lub nie miało dla niego znaczenia z punktu widzenia zawarcia i wykonywania umowy kredytu konsumenckiego, a ochrona praw konsumenta jest zapewniona na podstawie innych przepisów, w tym także przepisów o ochronie konsumentów przez postanowieniami niedozwolonymi

2. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3^1 k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu zakończenia postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przedmiocie pytań prejudycjalnych przedstawionych w punkcie I postanowienia.

.....

Mateusz Podhalicz
asesor sądowy



Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność z oryginałem świadczy:
SEKRETARZ SĄDOWY
Joanna Sumińska
Joanna Sumińska

UZASADNIENIE

Stanowiska stron postępowania i przedmiot sporu:

(1) W pozwie z dnia 27 października 2023 roku, powódka zażądała zasądzenia od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 11 287,37 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia 17 października 2023 roku do dnia zapłaty. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu. Zgodnie z treścią pozwu na żądaną kwotę składać się mają odsetki kapitałowe uiszczone przez poprzednika prawnego powódki – Bartłomieja Stolarka (dalej jako: kredytobiorca) na rzecz pozwanej, w wykonaniu zawartej między pozwaną a kredytobiorcą umowy kredytu konsumenckiego. Powódka oparła żądanie pozwu na fakcie złożenia przez kredytobiorcę oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego, a następnie fakcie przelania wierzytelności o zwrot uiszczonych przez kredytobiorcę odsetek oraz prowizji na powódkę.

(2) W odpowiedzi na pozew, pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu. Pozwana podniosła szereg zarzutów, w tym to, że:

- **a.** umowa przelewu wierzytelności jest nieważna;
- **b.** dochodzenie roszczenia przez powódkę stanowi nadużycie prawa podmiotowego;
- **c.** oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego nie było skuteczne z uwagi na brak podstaw do jego złożenia oraz z uwagi na upływ rocznego zawitego terminu do złożenia takiego oświadczenia. (*odpowiedź na pozew – karty akt 37-62*).

(3) W piśmie przygotowawczym z dnia 15 grudnia 2023 roku strona powodowa podtrzymała powództwo oraz swoje dotychczasowe twierdzenia.

(4) Podczas rozprawy w dniu 9 stycznia 2024 roku strony podtrzymały swoje dotychczasowe twierdzenia oraz stanowiska procesowe. W czasie rozprawy Sąd zawiesił postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 3^1 k.p.c. na czas trwania postępowania przed TSUE w sprawie o sygnaturze akt ??? C-472/23.

(5) W piśmie z 26 lutego 2024 roku strona powodowa przedłożyła propozycję pytań, mających stanowić przedmiot wniosku Sądu skierowanego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Stan faktyczny sprawy w zakresie istotnym dla zadanych pytań:

(6) Pozwana jest przedsiębiorca trudniącym się działalnością bankową.

(7) W dniu 19 lipca 2021 kredytobiorca – działający bez związku ze swoją działalnością zawodową oraz zarobkową – oraz pozwana zawarli umowę kredytu gotówkowego o numerze A5277087 (dalej jako: Umowa). Umowa została zawarta na wzorcu przygotowanym uprzednio przez kredytodawcę.

(8) W Umowie wskazane zostało:

- **a.** że kredytodawca udzieli kredytobiorcy kredyt gotówkowy w wysokości 44 000 zł (§ 1 ust. 1 Umowy);
- **b.** że kwota kredytu zostanie niezwłocznie udostępniona kredytobiorcy przez kredytodawcę, zgodnie z warunkami umowy, w następujący sposób:
  - i. kwota 40 000,44 zł przelewem na rachunek bankowy wskazany przez kredytobiorcę;
  - ii. kwota 4 439,56 zł stanowiąca prowizję z tytułu udzielenia kredytu w formie przelewu na rachunek kredytodawcy (§ 2 ust. 1 Umowy);
- **c.** że kredytobiorca upoważnia kredytodawcę do przekazania wskazanych powyżej kwot na wskazane powyżej rachunki (§ 2 ust. 2 Umowy);
- **d.** że całkowita kwota do zapłaty wynosi 58 540,73 zł, z czego:
  - i. kwota 40 000,44 zł stanowi całkowitą kwotę kredytu;
  - ii. kwota 4 439,56 zł stanowi prowizję z tytułu udzielenia kredytu;
  - iii. kwota 14 100,73 zł stanowi odsetki od kredytu (§ 4 ust. 2 Umowy);
- **e.** kredyt i odsetki spłacone zostaną w 96 miesięcznych równych ratach (§ 6 ust. 1)
- **f.** że kredytobiorca jest uprawniony do wcześniejszej spłaty części lub całości zadłużenia z tytułu kredytu, w każdym czasie. Z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu pożyczkodawca miał nie pobierać prowizji (§ 11 ust. 1 Umowy);
- **g.** na jaki rachunek bankowy kredytobiorca będzie mógł wpłacać kwoty, tytułem przedterminowej spłaty kredytu (§ 11 ust. 2 Umowy) oraz to, że kwota tak wpłacona, bez odrębnej dyspozycji kredytobiorcy,

zostanie zaliczona na poczet spłaty kapitału przeznaczonego do spłaty w ramach ostatniej (ostatnich) raty kredytu, z uwzględnieniem w pierwszej kolejności opłat i prowizji, odsetek, w tym odsetek przeterminowanych, których termin zapłaty ?? minął przed dokonaniem wpłaty (§ 11 ust. 3 w związku z § 8 ust. 3 Umowy);

h. że wcześniejsza spłata całości kredytu skutkować będzie rozliczeniem za okres jego wykorzystania w ciągu 14 dni od dokonania spłaty całości zadłużenia, z uwzględnieniem powstania nadpłaty oraz że kredytobiorca płaci w takim wypadku za okres do spłaty kredytu;

i. że kredytodawca informuje kredytobiorcę o prawie do odstąpienia od Umowy oraz to, jak należy złożyć oświadczenie o skorzystaniu z tego prawa (§ 14 ust. 1 Umowy);

j. że kredytobiorca może odstąpić od Umowy w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia (§ 14 ust. 2).

(9) Załącznik numer 1 do Umowy stanowił Harmonogram spłat kredytu, gdzie wyszczególniono w czterech kolumnach: termin spłaty raty, wysokość raty kapitałowej, wysokość raty odsetkowej oraz łączną kwotę do zapłaty. Nie zostało w Harmonogramie wyszczególnione, jaka część raty stanowi zwrot części kredytu mającej pokryć prowizję z tytułu udzielenia kredytu.

(10) Pozwana niezwłocznie po zawarciu Umowy, w 2021 roku, wypłaciła pożyczkobiorcy kwotę 40 000,14 zł na jego rachunek, jak również wypłaciła na swoje konto kwotę 4 439,56 zł, tytułem prowizji.

(11) W dniu 29 września 2023 roku kredytobiorca złożył w formie pisemnej oświadczenie, w którym wskazał m.in., że w kontekście Umowy korzysta z sankcji kredytu darmowego w rozumieniu art. 45 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim oraz że kredytodawca naruszył w Umowie m.in.:

a. art. 30 ust. 1 punkt 10 oraz art. 30 ust. 1 punkt 16 ustawy o kredycie konsumenckim w związku z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, albowiem w treści Umowy nie określono procedury oraz warunków, na jakich koszty kredytu ulegają zmianie, zwłaszcza w momencie wcześniejszej spłaty;

b. art. 30 ust. 1 punkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim, albowiem w treści Umowy wskazano błędnie rzeczywistą stopę oprocentowania

oraz całkowitą kwotę do zapłaty ustaloną w dniu zawarcia Umowy - błąd ten miał wynikać z niedopuszczalnego naliczania odsetek od pozaodsetkowych kosztów kredytu;

c. art. 30 ust. 1 punkt 8 oraz 16 w związku z art. 37 ust. 2 punkt 1 ustawy o kredycie konsumenckim, albowiem w treści harmonogramu spłaty umowy nie określono, jaką częścią każdej z rat jest kwota przeznaczona na spłatę kapitału i spłatę kredytowanych pozaodsetkowych kosztów kredytu. Stanowić to miało nie tylko naruszenie wyżej wymienionego art. 30 ust. 1 punkt 8 poprzez udzielenie niepełnej i nieprecyzyjnej informacji, ale także miało mieć znaczenie w kontekście przedterminowej spłaty kredytu.

(12) W dniu 12 października 2023 roku kredytobiorca zawarł z powódką umowę cesji na mocy której przeniósł na powódkę wszelkie wierzytelności pieniężne przysługujące kredytobiorcy od pozwanej, a wynikające z Umowy, obejmujące wierzytelności o zwrot wszelkich nienależnie pobranych opłat, kosztów i odsetek oraz inne wierzytelności mogące wynikać z zastosowania przepisu art. 45 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim przewidującym tzw. sankcję kredytu darmowego wraz ze wszystkimi związanymi z tymi wierzytelnościami prawami, w tym należnościami ubocznymi.

(13) W dniu 13 października 2023 roku, powódka przesłała pozwanej za pomocą poczty elektronicznej wezwanie do zapłaty dochodzonej w tym procesie kwoty oraz wyżej wymienione oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego oraz umowę cesji.

Właściwe przepisy prawa Unii Europejskiej

(14) **Art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. C 202 z 7.6.2016, p. 1–388):** Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

(15) **Art. 169 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U.2004.90.864/2)**: Dążąc do popierania interesów konsumentów i

zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, Unia przyczynia się do ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i interesów gospodarczych konsumentów, jak również wspierania ich prawa do informacji, edukacji i organizowania się w celu zachowania ich interesów.

(16) **Art. 38 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.U.UE.C.2007.303.1)**: Zapewnia się wysoki poziom ochrony konsumentów w politykach Unii.

(17) **Art. 3 lit. j) i l) Dyrektywy 2008/48/WE**:

j) „Stopa oprocentowania kredytu" oznacza stopę oprocentowania wyrażoną jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane w stosunku rocznym do wypłaconej kwoty kredytu.

l) „całkowita kwota kredytu" oznacza maksymalną kwotę lub łączne kwoty udostępnione na podstawie umowy o kredyt.

(18) **Art. 10 ust. 2 lit. f), g), h), p), r) Dyrektywy 2008/48/WE:** W umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się:

f) stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy oraz, jeśli są dostępne, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowane do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania kredytu. Jeżeli w różnych okolicznościach stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu, wyżej wymienione informacje dotyczące wszystkich stosowanych stóp;

g) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone w chwili zawierania umowy o kredyt; podawane są wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy;

h) kwotę, liczbę i częstotliwość płatności, jakich ma dokonać konsument, oraz, w stosownych przypadkach, kolejność, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu;

p) istnienie prawa do odstąpienia lub brak takiego prawa, okres, w którym można z niego skorzystać, oraz inne warunki korzystania z niego, w tym informację o obowiązku spłaty przez konsumenta wypłaconego kapitału oraz odsetek zgodnie z art. 14 ust. 3 lit. b), a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;

r) prawo do przedterminowej spłaty oraz procedurę przedterminowej spłaty, a także, w stosownych przypadkach, informację dotyczącą prawa kredytodawcy do otrzymania rekompensaty i sposobu jej ustalania.

(19) **Art. 3 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29; dalej jako: Dyrektywa 93/13/EWG)**: Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

(20) **Art. 3 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG**: Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Jeśli sprzedawca lub dostawca twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim.

(21) **Art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG**: Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

(22) **Art. 5 Dyrektywy 93/13/EWG**: W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem. Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta. Powyższa zasada interpretacji nie ma zastosowania w kontekście procedury ustanowionej w art. 7 ust. 2.

Właściwe przepisy prawa polskiego

(23) **Art. 5 pkt 6-10 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U.2022.246; dalej: ustawa o kredycie konsumenckim)**:

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

6) całkowity koszt kredytu - wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach,

- z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta;

6a) pozaodsetkowe koszty kredytu - wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek;

7) całkowita kwota kredytu - maksymalna kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, a w przypadku umów, dla których nie przewidziano tej maksymalnej kwoty, suma wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt;

8) całkowita kwota do zapłaty przez konsumenta - suma całkowitego kosztu kredytu i całkowitej kwoty kredytu;

9) stopa referencyjna - stopa oprocentowania służąca za podstawę ustalenia oprocentowania kredytu odnosząca się do minimalnego oprocentowania podstawowych operacji otwartego rynku prowadzonych przez Narodowy Bank Polski, ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej, ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego;

10) stopa oprocentowania kredytu - stopa oprocentowania wyrażona jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane do wypłaconej kwoty na podstawie umowy o kredyt w stosunku rocznym;

11) stała stopa oprocentowania kredytu - stopa oprocentowania określona wyłącznie w umowie o kredyt, przy wykorzystaniu określonej stałej wartości

procentowej wyrażonej na cały czas obowiązywania umowy lub w danych okresach obowiązywania umowy;

12) rzeczywista roczna stopa oprocentowania - całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym.

(24) **Art. 5 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim**: Stopa oprocentowania kredytu to stopa oprocentowania wyrażona jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane do wypłaconej kwoty na podstawie umowy o kredyt w stosunku rocznym.

(25) **Art. 30 ust. 1 pkt 6, 7, 8, 15, 16 ustawy o kredycie konsumenckim:** Umowa o kredyt konsumencki, powinna określać między innymi:

stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;

7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia;

8) zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;

15) termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;

16) prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem.

(26) **Art. 45 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim**: W przypadku naruszenia przez kredytodawcę art. 29 ust. 1, art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 10, 11, 14-17, art. 31-

33, art. 33a i art. 36a-36c konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie.

2. Jeżeli kredytodawca w umowie nie określił zasad i terminów spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w równych ratach, płatnych co miesiąc, od dnia zawarcia umowy.

3. Jeżeli umowa o kredyt konsumencki nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w terminie:

1) pięciu lat - w przypadku kredytów konsumenckich do wysokości 80 000 zł;

2) dziesięciu lat - w przypadku kredytów konsumenckich powyżej 80 000 zł.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, konsument ponosi koszty ustanowienia zabezpieczenia kredytu przewidziane w umowie.

5. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, wygasa po upływie roku od dnia wykonania umowy.

(27) **Art. 53 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim:**

1. Konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy.

2. Jeżeli umowa o kredyt konsumencki nie zawiera elementów określonych w art. 30, konsument może odstąpić od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia dostarczenia wszystkich elementów wymienionych w art. 30.

(28) **Art. 385^1 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U.2022.1360; dalej: k.c.)**: Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

(29) **Art. 359 § 1 k.c.**: Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu.

(30) **Art. 359 § 2 k.c.**: jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych.

(31) **Art. 359 § 2^1 k.c.:** maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne).

(32) **Art. 359 § 2^2 k.c.**: jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

(33) **Art. 481 § 1 k.c.** Od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy.

Zarys problematyki uzasadniającej wystąpienie z pytaniem prejudycjalnym

(34) W stanie faktycznym niniejszej sprawy pozostaje niesporne, że strona pozwana udzieliła pożyczkobiorcy kredytu w kwocie łącznie 44 000 zł. Z tej kwoty pozwana wypłaciła 40 000, 16 zł, a resztę kwoty przekazała na własne konto, tytułem prowizji za udzielenie kredytu. Bezspornym pozostaje także, że pozwany zawarł umowę kredytu jako konsument. Umowa nie była wynikiem indywidualnych uzgodnień pomiędzy pozwanym a stroną powodową, została zawarta przy użyciu wzorca umownego zredagowanego przez pozwaną, będącą przedsiębiorcą (bankiem). Jest również niesporne, że określona w umowie całkowita kwota do zapłaty przez pozwanego konsumenta w wykonaniu przedmiotowej umowy kredytu wynosiła 58 540,73 zł, a składały się na nią: że całkowita kwota do zapłaty wynosi, z czego kwota 40 000,44 zł stanowiła całkowitą kwotę kredytu; kwota 4 439,56 zł stanowiła prowizję z tytułu udzielenia kredytu i kwota 14 100,73 zł, która stanowiła odsetki od kredytu, które zostały obliczone jako oprocentowanie łącznie wypłaconej kwoty kredytu i potrąconej z całkowitej kwoty kredytu prowizji, tj. kwoty 44 000 zł. Przy tych założeniach została obliczona i ujawniona rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu.

(35) Bezspornie także ani umowa, ani załączniki do niej nie eksponują faktu, że w kwocie kredytu, od której naliczane są odsetki, jest uwzględniona nie tylko kwota efektywnie wypłacona konsumentowi, ale także kwota pobrana w momencie uruchomienia kredytu na poczet prowizji od kredytu i wpłacona przez kredytodawcę na swe własne konto. W harmonogramie nie znalazło się rozbicie salda spłacanej kwoty kredytu na saldo faktycznie udzielonego kapitału oraz saldo spłaty kredytowanej prowizji. W samej Umowie nie znalazły się informację o tym, że przedterminowa spłata kredytu spowoduje zwrot jakichkolwiek kosztów

kredytu na rzecz pożyczkobiorcy. Z kolei w zawartej w Umowie brakowało informacji o prawie pożyczkobiorcy do odstąpienia od umowy na wypadek, w którym umowa o kredyt konsumencki nie zawiera elementów określonych w art. 30, konsument może odstąpić od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia dostarczenia wszystkich elementów wymienionych w art. 30.

(36) Z uwagi na powyższe aspekty zawartej Umowy, pożyczkobiorca zadecydował o skorzystaniu z tzw. sankcji kredytu darmowego, która stanowi instrument prawny przewidziany w art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim, którego wprowadzenie antycypował i nakazywał art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE. Skutkiem zastosowania tego instrumentu jest przekształcenie stosunku prawnego kredytu w ten sposób, że wygasają zobowiązania konsumenta do zapłaty odsetek i kosztów pozaodsetkowych za cały okres kredytu. W ocenie pożyczkobiorcy, z uwagi na uchybienia Umowy wskazane we wcześniejszej części uzasadnienia – miał prawo do zastosowania ww. instrumentu i w konsekwencji ma prawo żądać uiszczonych na rzecz pozwanej odsetek i prowizji. Pożyczkobiorca następnie przelał wierzytelność o zapłatę tych kwot na powódkę.

(37) Z uwagi na powyższe, kluczowe dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest ustalenie, czy pożyczkobiorca złożył oświadczenie o sankcji kredytu darmowego skutecznie i zgodnie z art. 45 ustawy o kredycie konsumenckich,. To zaś nakazuje ocenę tego, czy:

- **a.** kredytodawca jako strona umowy o kredyt konsumencki ma prawo pobierania odsetek od kredytowanej prowizji;
- **b.** jeśli tak, to na ile szczegółowo winno to zostać ujawnione w umowie oraz dokumentach towarzyszących;
- **c.** na ile szczegółowo pożyczkodawca musi realizować obowiązki informacyjne w zakresie uprawnienia konsumenta do przedterminowej spłaty kredytu oraz odstąpienia od Umowy;
- **d.** to czy zgodna z zasadą skuteczności, równoważności i proporcjonalności jest interpretacja polskiego przepisu implementującego art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE, zgodnie z którą prawo do skorzystania z sankcji kredytu darmowego wygasa z upływem roku od daty wypłaty kredytu przez pożyczkodawcę czy od daty spłaty kredytu przez pożyczkobiorcę;

e. to czy każde naruszenie obowiązków informacyjnych przewidzianych w Dyrektywie 2008/48/WE omawiane w tym pytaniu skutkować powinno zastosowaniem przewidzianej przez ustawodawcę polskiego sankcji kredytu darmowego.

(38) Odnosząc się do tej kwestii wskazanych w punktach a i b, Sąd zwraca uwagę, że w polskiej praktyce rynkowej oraz orzeczniczej istnieje utrwalona praktyka tolerowania działalności przedsiębiorców udzielających kredytów konsumenckich, polegającej na obliczaniu w umowach kredytu konsumenckiego odsetek kapitałowych od wartości stanowiącej sumę zarówno kwoty faktycznie wypłaconej konsumentowi jak i pozaodsetkowych kosztów kredytu. Następnie tak skapitalizowane odsetki podlegają doliczeniu do kwoty, którą obowiązany jest zwrócić konsument w wykonaniu swojego zobowiązania wynikającego z umowy kredytu konsumenckiego. Informacja o kredytowaniu prowizji pojawia się w tego typu umowach, ale zwykle zarówno kwota kredytowanych kosztów pozaodsetkowych oraz kwota faktycznie udzielonego kredytu jest zbiorczo prezentowana jako kapitał, co czyni trudniejszym zauważenie przez konsumenta, że odsetki należne bankowi naliczać się będą od obu wyżej wymienionych kwot. Tak też stało się w sprawie niniejszej – co nie jest przedmiotem sporu w sprawie.

(39) W kwestii zagadnienia wskazanego w punkcie c) wskazać należy, że nie ma jednolitej praktyki rynkowej oraz stosownego stanowiska judykatury polskiej, co do tego, jak winna kształtować się realizacja obowiązków informacyjnych kredytodawców w sprawach konsumenckich w kwestii uprawnień konsumenta do przedterminowej spłaty kredytu oraz odstąpienia od umowy kredytu. W szczególności brak jest jasności, czy konsument winien zostać poinformowany *expressis verbis* o całości uprawnień związanych z prawem do odstąpienia od kredytu oraz skutkach przedterminowej jego spłaty, co sprawia, że praktyka sporządzania umów przez kredytodawców oraz ich ocena dokonywana przez sądy krajowe pozostaje silnie zróżnicowana;

(40) Kolejno, sporny pozostaje ciążący na Państwach Członkowskich zakres realizacji obowiązku wskazanego w art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE. Ustawodawca unijny nakazuje w tym przepisie ustanowić przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmować wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. W tym kontekście odnotować należy

rozbieżną praktykę sądów polskich w kontekście wykładni i stosowania art. 45, przewidującego sankcje na wypadek, gdy kredytodawcy w rozumieniu dyrektywy naruszą wynikające z niej, a implementowane do prawa krajowego. Sankcja ta polega na złożeniu przez kredytobiorcę oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego, wskutek czego konsument zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy, w terminie i w sposób ustalony w umowie.

(41) Pierwsza z wątpliwości dotyczy terminu skorzystania przez konsumenta z wzmiankowanej wyżej możliwości. Kwestii tej dotyczy art. 45 ust. 5, który stanowi, że omawiane tu uprawnienie wygasa po upływie roku od dnia wykonania umowy.

(42) Druga z wątpliwości dotyczy tego, czy art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim powinien nakładać sankcję kredytu darmowego za każde naruszenie obowiązków, których dotyczą zadane w sprawie pytania, czy też zastosowanie sankcji zależy od dokonania analizy proporcjonalności sankcji oraz oceny wpływu uchybienia obowiązkom informacyjnym na decyzję konsumenta o zawarciu umowy kredytu konsumenckiego.

(43) Sąd odsyłający powziął wątpliwości co do prawidłowej interpretacji przepisów Dyrektywy 2008/48/WE w aspektach wskazanych powyżej w kontekście jej celu oraz zasady skuteczności prawa Unii. Stosownie do motywu 6 zdania drugiego preambuły przedmiotowej Dyrektywy, rozwój bardziej przejrzystego i efektywnego rynku kredytowego w obszarze bez granic wewnętrznych, ma zasadnicze znaczenie dla wspierania rozwoju działalności transgranicznej. Z kolei w świetle motywu 8 zdanie pierwsze preambuły przedmiotowej Dyrektywy, w celu zapewnienia zaufania konsumentów ważne jest, by rynek ten oferował wystarczający poziom ochrony konsumentów. W końcu zaś, na gruncie motywu 9 zdania pierwszego preambuły przedmiotowej Dyrektywy, pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego.

(44) Dyrektywa 2008/48 została zatem przyjęta w podwójnym celu związanym z zapewnieniem wszystkim konsumentom w Unii wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów oraz ułatwieniem powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 kwietnia 2016 roku,

C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 61). Zważywszy na przedmiotowe cele Dyrektywy, jak również na wspomnianą już wcześniej praktykę braku upowszechnionego kwestionowania przez polskie sądy zawartych w umowach kredytów konsumenckich postanowień nakładających na konsumenta obowiązek zapłaty odsetek kapitałowych obliczonych jako oprocentowanie zarówno kwoty wypłaconego konsumentowi kredytu jak i pozaodsetkowych kosztów kredytu, w przekonaniu Sądu w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę konieczne stało się zwrócenie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem o prawidłową wykładnię przepisów prawa unijnego w tym przedmiocie. Podobnie – ze względu na silne rozbieżności w orzecznictwie sądów krajowych – wsparcia w dokonaniu wykładni wymaga ocena zakresu realizacji obowiązków informacyjnych przez kredytodawców, jak również ocena proporcjonalności sankcji w przypadku ich naruszenia.

(45) Sprawa niniejsza dotyczy problematyki umów kredytu konsumenckiego, a zatem materii objętej prawem Unii. W postępowaniu znajdują w szczególności zastosowanie przepisy prawa krajowego – ustawy o kredycie konsumenckim oraz kodeksu cywilnego – stanowiące implementację Dyrektywy 2008/48/WE oraz Dyrektywy 93/13/EWG. Wykładnia przepisów prawa Unii przekłada się zatem bezpośrednio na wykładnię stosownych przepisów prawa krajowego.

(46) Dokonanie przedmiotowej wykładni stanowić będzie istotną okoliczność rzutującą na treść rozstrzygnięcia (wyroku) Sądu w niniejszej sprawie, albowiem ocena dopuszczalności naliczania w umowie kredytu konsumenckiego odsetek kapitałowych od wartości będącej sumą kwoty wypłaconego konsumentowi kredytu i pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz prawidłowości realizacji obowiązków informacyjnych przez pozwaną, przekłada się wprost na ocenę skuteczności skorzystania z sankcji kredytu darmowego.

(47) Sąd zdaje sobie sprawę z tego, że przed Trybunałem Sprawiedliwości toczą się dwa postępowania, których zakres częściowo pokrywa się z zakresem pytań zadanych przez Sąd odsyłający (sprawa C-71/24 oraz C-472/23). Jednakże pytania te Sąd odsyłający formułuje odmiennie, z innym uzasadnieniem oraz w powiązaniu z innymi pytaniami, które nie stanowiły przedmiotu zapytań sądów w sprawach wyżej wymienionych. Nadto Sąd wziął pod uwagę to, że przed Trybunałem Sprawiedliwości toczyło się już postępowanie w trybie art. 267 TFUE (w sprawie C-678/22) – analogiczne do sprawy C-71/24, które to zostało

następnie umorzone w wyniku cofnięcia przez powoda powództwa w postępowaniu przed sądem krajowym. Z uwagi na to, Sąd odsyłający nie może mieć pewności, że pytania prejudycjalne zadane w powyżej przywołanych sprawach ostatecznie doczekają się rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości, a więc celowym było skierowanie przedmiotowych pytań.

W przedmiocie pytania pierwszego

(48) Art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE definiuje pojęcie oprocentowania kredytu jako stałe lub zmienne oprocentowanie stosowane w stosunku rocznym do wypłaconej kwoty kredytu. Treść tego przepisu wskazuje na to, że podstawą oprocentowania może być tylko taka kwota, która została wypłacona konsumentowi. Rzecz jednak w tym, że prawodawca unijny nie definiuje pojęcia wypłaconej kwoty kredytu. Posługuje się zaś tym pojęciem w Dyrektywie wyłącznie w Załączniku I do Dyrektywy, gdzie opisany jest wzór i założenia obliczeń RRSO, a gdzie jest mowa o wypłacaniu „całkowitej kwoty kredytu" (załącznik I, punkt II).

(49) Powyższe pojęcie kwoty wypłaconej w rozumieniu art. 3 lit. j), zgodnie z wiedzą Sądu, nie doczekało się w piśmiennictwie oraz orzecznictwie Trybunału oraz krajowym szerszej analizy.

(50) Analizy zaś doczekało się inne, zbliżone znaczeniowo pojęcie „całkowitej kwoty kredytu". Zawarte ono zostało w artykule 3 lit. l) Dyrektywy i definiowane jest jako maksymalna lub łączna kwota udostępniona konsumentowi. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł w sprawie C-377/14, że artykuł 3 lit. l) i art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48, a także pkt I załącznika I do rzeczonej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że całkowita kwota kredytu i kwota wypłat określają całość kwot udostępnianych konsumentowi i że kwota ta nie obejmuje żadnych kwot, których przeznaczeniem jest wywiązanie się z zobowiązań podjętych w ramach odnośnej umowy o kredyt, w tym pokrycia opłat za udzielenie kredytu, czy wszelkich innych typów kosztów, które musi ponieść konsument (par. 91).

(51) W tym miejscu należy zadać pytanie, czy pojęcie wypłaconej kwoty kredytu w rozumieniu art. 3 lit. j) należy intepretować tak samo, jak zgodnie z ww.

orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości należy wykładać pojęcie całkowitej kwoty kredytu.

(52) Przeciwko takiemu stanowisku przemawiałaby zasada interpretacyjna *lege non distinguente nec nostrum est distinguere.* Ustawodawca unijny wyraźnie zastosował dwa różne pojęcia odpowiednio w art. 3 lit j) oraz l) dyrektywy 2008/48, przy czym podkreślić wypada, że różnica ta istnieje także na gruncie innych wersji językowych dyrektywy niż polska. Tym samym, przyjmując zasadę racjonalności ustawodawcy unijnego, należałoby uznać, że dwa różne pojęcia – wypłacona kwota kredytu oraz kwoty udostępniane na podstawie umowy o kredyt winny mieć różne znaczenia.

(53) Z drugiej strony gramatyczna wykładnia ww. pojęć nie pozwala na precyzyjne stwierdzenie, czym miałyby się one różnić. Wypłata kwoty kredytu co do zasady równoznaczna jest z jej udostępnieniem. Ewentualnie można wręcz zaryzykować stwierdzenie, że pojęcie udostępnienia kwoty kredytu możne być uznane za pojęcie szersze niż jego wypłacenie, albowiem udostępnienie kredytu może przyjąć inna formę niż przekazanie kwot pieniężnych konsumentowi. Skoro jednak sam Trybunał Sprawiedliwości uznał, że udostępnienie należy rozumieć jako przekazanie wyłącznie tych kwot, które nie mają pokryć kosztów kredytu, przyjąć należałoby, że nie inaczej należy rozumieć pojęcie kwot wypłaconych na podstawie umowy kredytu.

(54) Kontrargumentem mogło by być to, że jeżeli przyjąć, że udostępnienie stanowi udzielenie konsumentowi dostępu do środków w celu ich swobodnego wykorzystania, to wówczas udostępnienie należałoby rozpatrywać jako pojęcie węższe od pojęcia wypłaty kwoty kredytu. Może bowiem zdarzyć się tak, że kredytodawca wypłaci konsumentowi kwotę wyższą, ale nie cała okaże się dostępna dla konsumenta. W takim wypadku aktualne stałoby się pytanie, jakie działania kredytodawcy stanowią wypłatę kredytu w rozumieniu art. 3 lit j) Dyrektywy 2008/48 – czy wypłatę taką stanowi wypłata prowizji na konto konsumenta za jednoczesnym natychmiastowym pobraniem tej kwoty na mocy upoważnienia zawartego w Umowie oraz czy wypłatę stanowi potrącenie przez kredytodawcę kwoty prowizji lub wreszcie czy jest wypłatą przekazanie prowizji przez kredytodawcę bezpośrednio na konto kredytodawcy, za zgodą konsumenta, czyli tak jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie.

(55) W ocenie Sądu, przyjęciu ostatniej ze wskazanych koncepcji sprzeciwiałaby się wykładnia gramatyczna i wskazany w punkcie 51 sposób oceny relacji pojęciowej między omawianymi pojęciami. Przede wszystkim jednak - wykładnia celowościowa. Podkreślić należy, że Dyrektywa 2008/48 powstała przede wszystkim w celu zapewnienia konsumentom w Unii Europejskiej wysokiego poziomu ochrony, w tym między innymi przed nieuczciwymi lub wprowadzającymi w błąd praktykami (por. motyw 8, 18, 42 Dyrektywy). W ocenie Sądu niekompatybilne z tym celem byłoby wprowadzenie przez ustawodawcę unijnego dwóch tak podobnych do siebie pojęć mających jednak inne znaczenie prawne, przy uwzględnieniu doniosłości prawnej takiej decyzji. Potencjalnie bowiem (o ile nie zostanie to zanegowane z innych przyczyn – por. uzasadnienie pyt. II), uznanie, że kwota wypłacona kredytu może obejmować także kredytowane koszty kredytu, oznaczać będzie, że od tej wyższej kwoty możliwe jest naliczanie odsetek. Akceptacja takiego stanu rzeczy przekreślałaby informacyjny walor wskazywania przez kredytodawcę całkowitej kwoty kredytu. Kwota ta nie zawiera bowiem – zgodnie z orzecznictwem Trybunału – kredytowanych kosztów prowizji. Możliwość naliczania odsetek od sumy całkowitej kwoty kredytu i kredytowanych kosztów procesu czyniłoby jednak informacje udzielane konsumentowi o jego kredycie co najmniej nieprzejrzystymi i utrudniającymi zrozumienie przez konsumenta treści jego praw i obowiązków powstałych na gruncie umowy kredytu konsumenckiego. Konsument nie miałby bowiem łatwo dostępnej i przejrzystej informacji o tym, jaka kwota jest podstawą naliczania względem niego odsetek kapitałowych.

(56) Wskazane argumenty mogą zatem uzasadniać przyjęcie takiej wykładni art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE, zgodnie z którą pojęcie kwoty wypłaconej kredytu należy rozumieć jako całość kwot udostępnianych konsumentowi i że kwota ta nie obejmuje żadnych kwot, których przeznaczeniem jest wywiązanie się z zobowiązań podjętych w ramach odnośnej umowy o kredyt, opłaty za udzielenie kredytu, czy wszelkich innych typów kosztów, które musi ponieść konsument.

(57) Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z pierwszym z zadanych pytań prejudycjalnych.

W przedmiocie pytania drugiego

(58) Określana w umowie kredytu konsumenckiego stopa oprocentowania kredytu powinna odnosić się do wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu, co wynika wprost z definicji zawartej w art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE i implementującego ten przepis do porządku krajowego art. 5 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim.

(59) W przypadku odpowiedzi na pytanie pierwsze w sposób podzielający pogląd Sądu odsyłającego (par. 56) przesądzone zostanie, że kredytodawcy nie mogą naliczać odsetek od tej części kredytu, która zostanie udzielona na pokrycie pozadosetkowych kosztów kredytu (w tym prowizji), albowiem ta część kredytu nie będzie traktowana jako wypłacona konsumentowi kwota kredytu.

(60) Nawet jednak w przypadku zajęcia przez Trybunał odmiennego od Sądu odsyłającego poglądu aktualna pozostaje kwestia, czy na gruncie Dyrektywy 2008/48/WE dopuszczalna jest praktyka zawierania w umowach kredytu konsumenckiego postanowień przewidujących obowiązek zapłaty przez konsumenta odsetek kapitałowych obliczonych nie tylko od całkowitej kwoty kredytu, ale również od pozaodsetkowych kosztów kredytu, które są kredytowane przez przedsiębiorcę (kredytodawcę).

(61) Na tym tle rysują się dwie przeciwstawne wykładnie przepisów prawa.

(62) Na gruncie pierwszej z nich, odwołującej się do literalnego brzmienia art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE, a także ogólnej zasady prawa cywilnego – zasady swobody kontraktowej - przytoczone przepisy nie zakazują pobierania odsetek kapitałowych od pozaodsetkowych kosztów kredytu, które zostaną spłacone przez kredytobiorcę w chwili spłaty kredytu, a na etapie udzielenia kredytu są kredytowane przez kredytodawcę. Jeżeli bowiem kredytobiorca (konsument) godzi się na takie rozwiązanie – chociażby milcząco, zawierając umowę zredagowaną przez kredytodawcę (przedsiębiorcę) – a literalne brzmienie przepisów Dyrektywy 2008/48/WE oraz polskiej ustawy o kredycie konsumenckim wprost tego nie zakazuje, to takie postanowienie umowne należy uznawać za niezabronione prawem. W literaturze wyrażono pogląd, zgodnie z którym *„brak jest podstaw do przyjęcia w przepisach u.k.k. [ustawy o kredycie konsumenckim – przyp. Sądu] odmiennych zasad pobierania odsetek od wykorzystanego kredytu, zależnych w szczególności od tego, czy celem kredytowania są koszty udzielanego kredytu”* (J. Gil, M.

Szlaszyński, *Problematyka odsetek od kredytowanych kosztów bankowego kredytu konsumenckiego*, Monitor Prawa Bankowego, 2022 roku, nr. 6, s. 59-74, teza 2 publ. w SIP LEX; oraz podobnie T. Czech [w:] Kredyt konsumencki. Komentarz, wyd. III, Warszawa 2023, art. 5.).

(63) Przedmiotowa wykładnia literalna stanowi zarazem, jak się zdaje, podstawę upowszechnionej w Polsce praktyki niekwestionowania nakładania na konsumenta obowiązku zapłaty odsetek kapitałowych naliczonych od sumy kwoty faktycznie wypłaconej konsumentowi oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu. Powoduje to, że *„doliczanie opłat pozaodsetkowych do kwoty kredytu podnosi całkowity koszt kredytu, ponieważ zwiększa wysokość płaconych odsetek"* (P. Nowak, *Ochrona konsumenta przez ustawowe limitowanie opłat kredytowych*, Przedsiębiorczość – Edukacja, 2019 roku, nr 15[1], s. 236).

(64) Wskazać należy, że w polskim orzecznictwie wiele orzeczeń akceptuje możliwości naliczania odsetek od części kapitału, która służy sfinansowaniu pozaodsetkowych kosztów kredytu (np. wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu 27.05.2022 r., XIV C 210/22, LEX nr 3440970; wyrok Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z 27.06.2022 r., I C 284/22, LEX nr 3501043; wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 25.10.2022 r., I C 257/22, LEX nr 3550333; wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 27.12.2022 r., II C 3085/22, LEX nr 3505069; wyrok Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 25.01.2023 r., I C 185/22, LEX nr 3504213; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 31.03.2023 r., V Ca 3217/22, LEX nr 3553822).

(65) Druga z możliwych do przyjęcia interpretacji art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE odwołuje się natomiast do reguł wykładni celowościowej oraz do natury odsetek kapitałowych. Na gruncie art. 359 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Odsetki te nie są tożsame z odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia (art. 481 k.c.). W literaturze zauważa się, że odsetki kapitałowe stanowią *„wynagrodzenie za korzystanie z cudzych pieniędzy (albo też innych zamiennych rzeczy ruchomych) lub za obracanie własnymi pieniędzmi w cudzym interesie. Są to odsetki zwykłe, mające charakter kredytowy."* (T. Wiśniewski, komentarz do art. 359 k.c. [w:] J. Gudowski [red.] i inni, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, WKP 2018,

teza 2 publ. w SIP LEX). „*Odsetki zawsze są świadczeniem osoby korzystającej z kapitału na rzecz właściciela (w sensie ekonomicznym) tego kapitału, a świadczenie to jest wynagrodzeniem za korzystanie z udostępnionych aktywów*" (J.M. Kondek, W. Somerski, *Dopuszczalność ujemnego oprocentowania kredytów w świetle obecnej sytuacji gospodarczej*, Przegląd Prawa Handlowego, 2015 roku, nr 12, s. 12-18, teza 3 publ. w SIP LEX).

(66) Sąd miał zarazem na uwadze już wcześniej przywołany wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 kwietnia 2016 roku, C-377/14, EU:C:2016:283, zgodnie z którym „*całkowita kwota kredytu i kwota wypłat określają całość kwot udostępnianych konsumentowi, co wyklucza kwoty powiązane przez kredytodawcę z pokryciem kosztów związanych przez kredytodawcę z udzieleniem odnośnego kredytu, które to kwoty nie są w rzeczywistości wypłacane konsumentowi (...) całkowita kwota kredytu i całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta są pojęciami odrębnymi i w związku z tym całkowita kwota kredytu nie może obejmować żadnych kwot należących do całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta. I tak, całkowita kwota kredytu w rozumieniu art. 3 lit. l) i art. 10 ust. 2 Dyrektywy 2008/48 nie obejmuje żadnych kwot, których przeznaczeniem jest wywiązanie się ze zobowiązań podjętych w ramach odnośnej umowy o kredyt, takich jak koszty administracyjne, odsetki, opłata za udzielenie kredytu czy wszelkie inne typy kosztów, które musi ponieść konsument.*"

(67) W świetle powyższego należałoby uznać, że odsetki kapitałowe mają wynagrodzić kredytodawcy jedynie udostępnienie kredytobiorcy kapitału kredytu konsumenckiego, nie zaś również kredytowanie pozaodsetkowych kosztów kredytu, w szczególności prowizji, stanowiącej ze swojej natury dodatkowe wynagrodzenie kredytodawcy z tytułu udzielenia kredytu.

(68) Zauważyć trzeba, że w istocie kredytowanie prowizji stanowi nic innego jak operacje finansową, której skutkiem ekonomicznym jest rozłożenie płatności prowizji na raty, a nadto doliczenie wartości prowizji do kwoty kapitału, skutkiem czego kredytodawca nalicza od wartości prowizji odsetki kapitałowe na takich samych zasadach, na jakich odsetki nalicza się od kapitału.

(69) Na tym gruncie Sąd wziął pod uwagę również przepis art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG, zgodnie z którym warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z

wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Sąd zważył również na implementujący wskazaną regulację art. 385^1 § 1 k.c., wedle którego postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

(70) Podkreślenia wymaga przy tym, że w świetle uchwały polskiego Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2021 roku, III CZP 43/20, LEX nr 3246823, *„wynagrodzenie prowizyjne (prowizja), stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, przewidziane w umowie pożyczki, do której mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim, nie jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 385^1 § 1 k.c."* Powyższa kwestia przekłada się wprost na ocenę, że odsetki od prowizji również nie są świadczeniem głównym.

(71) Powstaje zatem pytanie, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego takie ukształtowanie stosunku prawnego, które *de facto* prowadzi do rozłożenia kosztów pozaodsetkowych na raty i naliczenie od tej kwoty odsetek kapitałowych.

(72) Po pierwsze należy wskazać, że kredytobiorca nie ma możliwości weryfikacji, czy prowizja, która jest kredytowana przez kredytodawcę jest istotnie kosztem, którego poniesienie następuje przez kredytodawcę w związku z zawarciem nowej umowy w momencie zawarcia umowy, czy też prowizja stanowi zryczałtowane pokrycie kosztów, które zostaną wygenerowane w toku realizacji umowy, czy też stanowi po prostu dodatkowe wynagrodzenie za korzystanie z kapitału. W tych dwóch ostatnich przypadkach brak byłoby powodu, aby pobierać od konsumenta prowizję od razu i obciążać go kosztem odsetek od jej sumy, albowiem realne poniesienie kosztu nastąpiłoby odpowiednio albo w toku realizacji umowy albo nie nastąpiłoby wcale.

(73) Niezależnie od tych aspektów dotyczących działalności operacyjnej kredytodawcy, z punktu widzenia konsumenta prowizja, tak jak odsetki, jest wynagrodzeniem kredytodawcy. Jednakże na mocy polskiego prawa (art. 482

§ 1 k.c.) obowiązuje zakaz naliczania odsetek od odsetek, chyba że chodzi o dochodzenie odsetek od odsetek po wytoczeniu powództwa przed sądem lub dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa lub chyba że strony po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Celem tego przepisu jest ochrona dłużnika w stosunku cywilnym przed nadmiernym obciążaniem odsetkami i ustanowienie pewnego maksymalnego pułapu wynagrodzenia, jakie można otrzymać z tytułu udostępnienia drugiemu kapitału do korzystania. Szerzej ujmując ten problem, celem ww. przepisu jest to, aby kredytodawca nie mógł naliczać odsetek od wynagrodzenia z tytułu udzielenia kredytu.

(74) Skutkiem operacji finansowej kredytowania prowizji jest w istocie doprowadzenie do sytuacji, w której konsument jest obciążony obowiązkiem zapłaty na rzecz kredytodawcy wynagrodzenia prowizyjnego, oprócz odsetek, od którego następnie naliczane są dalsze odsetki. W ocenie Sądu taka konstrukcja finansowa może być uznana za obejście przepisu art. 482 § 1 k.c. albowiem prowadzi do naliczenia odsetek od świadczenia pełniącego tożsamą funkcję jak odsetki i budzi tym samym wątpliwości z punktu widzenia przesłanek stwierdzenia abuzywności postanowienia umownego. Opisywana sytuacja może stanowić w ocenie Sądu odsyłającego ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, tzn. w sposób wyzyskujący kontraktową przewagę kredytodawcy oraz rażąco naruszający interesy konsumenta, tzn. powodujący obejście norm prawnych chroniących konsumenta przed naliczeniem odsetek od kwot należnych pożyczkodawcy nie od udzielonego kapitału, lecz od wynagrodzenia za jego udzielenie.

(75) Wskazać należy, że w licznych orzeczeniach sądy polskie doszły do wniosku o niedopuszczalności naliczania odsetek od pozaodsetkowych kosztów kredytu (wyrok Sądu Rejonowego w Bartoszycach z 4.11.2021 r., I C 983/20, LEX nr 3280686; wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z 25.05.2022 r., VIII Ca 169/22, LEX nr 3369969; wyrok Sądu Rejonowego w Słupcy z 27.06.2022 r., I C 146/22, LEX nr 3561755; wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z 6.07.2022 r., I1 C 64/2022, LEX nr 3580501; wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z 11.01.2023 r., I Ca 478/22, LEX nr 3550701; wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 1.02.2023 r., II Ca 1858/22, LEX nr 3511122; wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z 3.02.2023 r., I Ca 601/22, LEX nr 3550176).

(76) Wskazane argumenty mogą zatem uzasadniać przyjęcie takiej wykładni art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) Dyrektywy 2008/48/WE, zgodnie z którą - w przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej na pierwsze z zadanych pytań prejudycjalnych art. 10 ust. 2 lit. f) i g) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one praktyce zamieszczania w umowach o kredyt konsumencki, których treść nie jest wynikiem indywidualnych uzgodnień pomiędzy przedsiębiorcą (kredytodawcą) a konsumentem (kredytobiorcą), postanowień ujawniających jedynie stopę oprocentowania kredytu oraz wyrażoną kwotowo łączną wartość skapitalizowanych odsetek, do których zapłaty obowiązany jest konsument w wykonaniu swojego zobowiązania wynikającego z tej umowy, bez jednoczesnego wyraźnego poinformowania konsumenta, że podstawą obliczenia skapitalizowanych odsetek (wyrażonych kwotowo) jest inna kwota niż faktycznie wypłacona konsumentowi kwota kredytu, a w szczególności, że jest to suma wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu (tj. prowizji lub innych opłat, które nie są składnikami wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu, a które składają się na całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta w wykonaniu jego zobowiązania wynikającego z umowy kredytu konsumenckiego).

(77) **Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z drugim z zadanych pytań prejudycjalnych.**

W przedmiocie pytania trzeciego

(78) Trzecie pytanie prejudycjalne tutejszego Sądu stanowi kontynuację pytania drugiego i zadawane jest pod warunkiem udzielenia odpowiedzi negatywnej na pytanie II. Zadawane jest więc ono przy założeniu, że kredytodawca może naliczać odsetki od kosztów pozaodsetkowych i dotyczy wymiaru obowiązków informacyjnych ciążących na kredytodawcy z tego tytułu.

(79) W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy pozostaje bezspornym, że strona pozwana, będąca podmiotem, który opracował treść umowy kredytu zawartej z powodem, zamieściła w treści przedmiotowej umowy dwie informacje

odnoszące się do oprocentowania umowy. Po pierwsze w umowie wskazano, że kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy oprocentowania, która w dacie zawarcia umowy wynosiła 7,2% w skali roku (§ 3 Umowy). Po drugie z treści umowy można wywnioskować, że wysokość skapitalizowanych odsetek kapitałowych, do których zapłaty został zobowiązany pozwany konsument, wynosi łącznie 14 100,73 zł (§ 4 ust. 2 punkt 2 Umowy).

(80) Na gruncie art. 10 ust. 2 lit. f) i g) Dyrektywy 2008/48/WE w umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się między innymi stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy oraz, jeśli są dostępne, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowane do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania kredytu. Jeżeli w różnych okolicznościach stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu, wyżej wymienione informacje dotyczące wszystkich stosowanych stóp (lit. f), a także rzeczywistą roczną stopę oprocentowania i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone w chwili zawierania umowy o kredyt; podawane są wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy (lit. g).

(81) W świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 5 września 2019 roku, C 331/18, EU:C:2019:665 (punkt 47): „w Dyrektywie 2008/48/WE nie przewidziano obowiązku wskazania w umowie o kredyt, w jakiejkolwiek formie, sposobu podziału dokonywanych przez konsumenta płatności na spłatę kapitału [...] odsetki i pozostałe opłaty należne na podstawie tej umowy".

(82) Powyższe prowadzi do wniosku, że sporządzenie przez kredytodawcę harmonogramu spłat, obejmującego kwotę, liczbę i częstotliwość płatności, jakich ma dokonać konsument, oraz - w stosownych przypadkach - kolejność, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu, wyczerpującego dyspozycję art. 10 ust. 2 lit. h) Dyrektywy 2008/48/WE, nie stanowi samo w sobie dopełnienia obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 10 ust. 2 lit. f) Dyrektywy 2008/48/WE.

(83) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił już, że wymieniony w art. 10 ust. 2 Dyrektywy 2008/48/WE obowiązek informacyjny przyczynia się, podobnie jak obowiązki wskazane w art. 5 i 8 tej Dyrektywy, do realizacji celów tejże Dyrektywy, tj. zapewnienia wszystkim konsumentom w Unii wysokiego i

równoważnego poziomu ochrony ich interesów oraz ułatwienia powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 kwietnia 2016 roku, C 377/14, EU:C:2016:283, punkt 61; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia z dnia 5 września 2019 roku, C 331/18, EU:C:2019:665, punkty 41 i 42).

(84) Na gruncie przedmiotowych uwag należy zwrócić uwagę, że w realiach rozpoznawanej sprawy wątpliwości Sądu budzi, czy przedstawione przez stronę powodową pozwanemu informacje co do oprocentowania udzielonego mu kredytu można uznać za wyczerpujące, pełne i jasne w świetle celów Dyrektywy 2008/48/WE. O ile bowiem strona powodowa wskazała stopę oprocentowania kredytu (7,2% rocznie w dacie zawarcia Umowy, z zastrzeżeniem, że wysokość oprocentowania była zmienna), o tyle próżno – tak w treści umowy kredytu, jak i w załącznikach do tej umowy – poszukiwać informacji o tym od jakiej konkretnie kwoty oprocentowanie to będzie naliczane. Jak zaś wynika z analizy własnej Sądu, kwota odsetek skapitalizowanych w umowie kredytu została obliczona jako oprocentowanie (7,2% rocznie) całkowitej kwoty kredytu (44 000 zł), obejmującej zarówno kwotę udostępnioną kredytobiorcy (40 000,44 zł), jak i pobraną z kwoty kredytu prowizję za udzielenie kredytu (4439,56 zł). Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje podstaw do ustalenia, by strona powodowa przedstawiła pozwanemu przed zawarciem umowy kredytowej informacje co do tego, w jaki dokładnie sposób została obliczona kwota skapitalizowanych w umowie odsetek.

(85) Na tym tle w ocenie Sądu w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę możliwe jest sformułowanie dwóch odmiennych wykładni przepisów art. 10 ust. 2 lit. f) i g) Dyrektywy 2008/48/WE.

(86) Według pierwszej z możliwych interpretacji – bazującej na językowej wykładni przepisów – na kredytodawcy spoczywa obowiązek udzielenia informacji jedynie o stopie oprocentowania kredytu, co literalnie wynika z art. 10 ust. 2 lit. f) Dyrektywy 2008/48/WE, a także o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania i całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta, stosownie do art. 10 ust. 2 lit. g) przedmiotowej Dyrektywy. Na gruncie takiej wykładni przepisów Dyrektywy, udzielana konsumentowi przez kredytodawcę (przedsiębiorcę) informacja o stopie oprocentowania kredytu może obejmować jedynie wskazanie określonej

wartości oprocentowania (w sprawie niniejszej: 7,2% rocznie, z zastrzeżeniem zmiennego charakteru oprocentowania), a nadto na kredytodawcy ciąży obowiązek wskazania całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta (w sprawie niniejszej: 58 540,73 zł), całkowitego kosztu kredytu (w sprawie niniejszej 18 540,29 zł) i rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (w sprawie niniejszej: 10,66%). Obowiązek udzielenia konsumentowi tych informacji nie stoi jednak na przeszkodzie zawarciu w umowie postanowień dotyczących oprocentowania również pozaodsetkowych kosztów kredytu. Innymi słowy, jeżeli kredytodawca udzielił konsumentowi informacji o samej tylko stopie oprocentowania kredytu (w okolicznościach sprawy 9,99% rocznie) to jest to dostateczne wypełnienie obowiązków informacyjnych ciążących na nim na mocy Dyrektywy 2008/48/WE. Opierając się na takiej wykładni przepisów przedmiotowej Dyrektywy należałoby zatem uznać, że na kredytobiorcy nie spoczywa obowiązek informowania konsumenta, że kwota skapitalizowanych odsetek (w realiach sprawy: 14100,73 zł) została obliczona jako procent od kwoty kredytu pozostawionej do dyspozycji kredytobiorcy (w realiach sprawy: 40 000,44 zł) lub też jako procent od sumy wypłaconej kwoty kredytu i potrąconej z kwoty kredytu prowizji Banku lub innych pozaodsetkowych kosztów kredytu (w realiach sprawy 44 440 zł). Przedmiotowa wykładnia stanowi – jak się zdaje – podstawę upowszechnionej w Polsce praktyki formułowania przez niektórych przedsiębiorców treści umów kredytu konsumenckiego w taki sposób, że informacje takie nie są konsumentowi udzielane, co niejednokrotnie nie jest kwestionowane przez sądy orzekające w sprawach tego rodzaju.

(87) Według drugiej z możliwych interpretacji – której uzasadnienia można w ocenie Sądu poszukiwać na gruncie celów Dyrektywy 2008/48/WE – obowiązek informacyjny określony w art. 10 ust. 2 lit. f) Dyrektywy 2008/48/WE oceniany również przez pryzmat art. 10 ust. 2 lit. g) przedmiotowej Dyrektywy, nie odnosi się jedynie do stopy oprocentowania kredytu, lecz w istocie ma na celu udzielenie konsumentowi jasnej i pełnej informacji o tym, w jaki sposób została obliczona kwota, do której zapłaty na rzecz kredytodawcy zobowiązuje się on wskutek zawarcia umowy kredytu konsumenckiego. Podążając tą ścieżką wykładni, należałoby zwrócić uwagę, że z praktycznego punktu widzenia kwestią, która ma dla konsumenta istotne, a niejednokrotnie wręcz kluczowe

znaczenie przy zaciąganiu zobowiązania kredytowego, jest nie tyle abstrakcyjna stopa oprocentowania kredytu, ile faktyczna kwota odsetek, jakie będzie on musiał zapłacić kredytodawcy w wykonaniu swojego zobowiązania. Przyjmując taki punkt widzenia, za okoliczność istotną dla konsumenta uznać można uzyskanie informacji o tym, w jaki dokładnie sposób kwota skapitalizowanych odsetek została wyliczona. Brak transparentnego udzielenia przez kredytodawcę takiej informacji na etapie poprzedzającym zawarcie umowy – a najpóźniej w samej umowie – może jawić się przy tym jako brak dbałości o dostateczne zapewnienie zaufania konsumentów (por. motyw 8 preambuły do Dyrektywy 2008/48/WE). Wydaje się bowiem, że na gruncie literalnej treści art. 10 ust. 2 lit. f) w zw. z art. 3 lit. j) przedmiotowej Dyrektywy konsument może zakładać, iż skapitalizowane odsetki będą naliczane jedynie od wypłaconej kwoty kredytu. A zatem – nie przesądzając o dopuszczalności naliczania odsetek kapitałowych również od pozaodsetkowych kosztów kredytu, co stanowi istotę pierwszego i drugiego z zadanych pytań prejudycjalnych – należałoby rozważyć, czy przyjęcie w umowie zredagowanej przez kredytodawcę (przedsiębiorcę) odmiennej podstawy obliczania kwoty skapitalizowanych odsetek (tu: sumy wypłaconej kwoty kredytu oraz potrąconej w kwoty kredytu prowizji lub innych pozaodsetkowych kosztów kredytu) nie powinno immanentnie wiązać się z obowiązkiem przedstawienia konsumentowi wyraźnej informacji w tej materii, w celu zapewnienia transparentności postanowień umownych. Powyższy kierunek wykładni zdaje się zyskiwać dodatkowe wsparcie w dyspozycji art. 5 zdanie pierwsze i drugie Dyrektywy 93/13/EWG, wedle których: w przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem; wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta. Jak wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej między innymi w wyroku z dnia 18 listopada 2021 roku, C 212/20, EU:C:2021:934: „wymóg przejrzystości warunków umownych należy zatem rozumieć jako oznaczający obowiązek, aby dany warunek umowny nie tylko był zrozumiały dla konsumenta pod względem formalnym i gramatycznym, ale również umożliwiał właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu przeciętnemu konsumentowi zrozumienie konkretnego działania metody

obliczania tej stopy procentowej [...] wymóg zredagowania w sposób jasny i zrozumiały zakłada, że w wypadku umów kredytu na instytucjach bankowych ciąży obowiązek dostarczania kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji."

(88) **Wskazane argumenty mogą zatem uzasadniać przyjęcie takiej wykładni art. 10 ust. 2 lit. f) i g) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29), zgodnie z którą za niedopuszczalną należy uznać praktykę zamieszczania w umowach o kredyt konsumencki, których treść nie jest wynikiem indywidualnych uzgodnień pomiędzy przedsiębiorcą (kredytodawcą) a konsumentem (kredytobiorcą), postanowień ujawniających jedynie stopę oprocentowania kredytu oraz wyrażoną kwotowo łączną wartość skapitalizowanych odsetek, do których zapłaty obowiązany jest konsument w wykonaniu swojego zobowiązania wynikającego z tej umowy, bez jednoczesnego wyraźnego poinformowania konsumenta, że podstawą obliczenia skapitalizowanych odsetek (wyrażonych kwotowo) jest inna kwota niż faktycznie wypłacona konsumentowi kwota kredytu, a w szczególności, że jest to suma wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu (tj. prowizji lub innych opłat, które nie są składnikami wypłaconej konsumentowi kwoty kredytu, a które składają się na całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta w wykonaniu jego zobowiązania wynikającego z umowy kredytu konsumenckiego).**

(89) **Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z trzecim z zadanych pytań prejudycjalnych.**

W przedmiocie pytania czwartego

(90) Czwarte pytanie, z którym do Trybunału zwraca się Sąd, dotyczy treści obowiązku informacyjnego ciążącego na kredytodawcy w zakresie dotyczącym skutków finansowych przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta.

(91) W myśl art. 10 ust. 2 lit. r) Dyrektywy 2008/48 w dokumencie umowy trzeba zamieścić jasną i zwięzłą informację o uprawnieniu konsumenta do przedterminowej spłaty, w każdym czasie, całości lub części kredytu oraz procedurze takiej spłaty, a także, w stosownych przypadkach, informację dotyczącą prawa kredytodawcy do otrzymania rekompensaty i sposobu jej ustalania. Ani ustawodawca unijny, ani też krajowy nie doprecyzowuje minimalnych wymogów treści zwięzłej informacji wspomnianej w ww. przepisie.

(92) Nawiązując jednak do wcześniej już powołanego orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości (z dnia 18 listopada 2021 roku, C 212/20, EU:C:2021:934) także w odniesieniu do uprawnienia do dokonania przedterminowej spłaty kredytu oraz skutków, uznać należy, że wymóg przejrzystości warunków umownych należy rozumieć jako oznaczający obowiązek, aby dany warunek umowny nie tylko był zrozumiały dla konsumenta pod względem formalnym i gramatycznym, ale również umożliwiał właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu przeciętnemu konsumentowi zrozumienie swojego prawa do przedterminowej spłaty kredytu, jak również jej skutków.

(93) W tym świetle powstaje pytanie, czy wypełnienie obowiązku informacyjnego poprzez wskazanie istnienia prawa do przedterminowej spłaty oraz wskazanie, wyłącznie, że w przypadku dokonania spłaty całości kredytu naliczane będą odsetki należne za okres do dnia spłaty kredytu stanowi właściwą realizacje ww. obowiązków przez kredytodawcę. Zauważyć w tym miejscu wypada, że w orzecznictwie sądów oraz w piśmiennictwie kwestie te nie były szeroko poruszane.

(94) W ocenie Sądu możliwe jest zajęcie dwóch stanowisk w odniesieniu do omawianej kwestii.

(95) Pierwsze ze stanowisk zakładałoby, że w braku ścisłych wymogów co do treści pouczenia, nie sposób jest przypisać kredytodawcy naruszenia omawianego tu obowiązku, albowiem przepis literalnie zobowiązuje, aby kredytodawca poinformował tylko o prawie do przedterminowej spłaty kredytu oraz o tym, jak kredytobiorca może z tego prawa skorzystać. Innymi słowy nie jest konieczne, aby kredytodawca informował klienta o dokładnych skutkach finansowych skorzystania z prawa do przedterminowej spłaty zadłużenia. Wniosek ten potwierdza druga część omawianej normy, które nakazuje *expressis verbis,* aby

w umowie było wskazane istnienie po stronie kredytodawcy prawa do rekompensaty z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu oraz sposób ustalenia jej wysokości. Takie rozłożenie akcentów w omawianej normie wskazuje na to, że gdyby ustawodawca unijny zamierzał obciążyć kredytodawców obowiązkiem określenia wysokości zwrotu należnego kredytobiorcy z tytułu przedterminowego spłacenia całości zadłużenia, to zaakcentowałby ten obowiązek, tak jak to uczynił w kontekście prawa do rekompensaty.

(96) Drugie ze stanowisk pozwalałoby założyć, niezależnie od uwag powyższych, że informacja na temat prawa do przedterminowej spłaty kredytu nie będzie pełna i nie pozwoli konsumentowi na zrozumienie swojego prawa, o ile konsument nie otrzyma jasnej informacji co do konsekwencji finansowych swoich decyzji. Zważyć należy, że kwestia ta jawi się jako szczególnie istotna w kontekście przykładu polskiej transpozycji przepisów dotyczących prawa do przedterminowej spłaty kredytu w zakresie dotyczącym zwrotu prowizji z tytułu zawarcia umowy, albowiem do daty wydania przez Trybunał wyroku w dniu 11 września 2019 roku (sygnatura akt C-383/18, Lexitor sp. z o.o. przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka i in.) powszechna była w Polsce praktyka, zgodnie z którą konsumentom nie należał się zwrot części prowizji proporcjonalnej do okresu przypadającego od dnia przedterminowej spłaty kredytu do dnia pierwotnie planowanej spłaty. Aspekt ten pokazuje na ile na realizacje uprawnień kredytobiorców może wpływać poziom szczegółowości pouczenia udzielanego zgodnie art. 10 ust. 2 lit. r) Dyrektywy 2008/48/WE.

(97) **W ocenie Sadu odsyłającego rozstrzygnięcie, która z powyższych dwóch alternatyw stanowi rezultat wykładni prawa Unii Europejskiej, wymaga ważenia wielu potencjalnie przeciwstawnych wartości – z jednej strony przede wszystkim pewności prawa, a z drugiej przede wszystkim zasady ochrony podmiotów rynkowo słabszych (tj. konsumentów). W przekonaniu Sądu odsyłającego w tej sprawie należy mimo wszystko przydać prymat pierwszej z wartości, która wymaga, aby wszelkie obowiązki stawiane podmiotom prawa cywilnego mogły być przez nie dekodowane na podstawie jasnych i klarownych norm. Jak Sąd wykazał wcześniej, wykładnia językowa art. 10 ust. 2 lit. r) Dyrektywy 2008/48/WE wskazuje, że nie było celem ustawodawcy unijnego, aby informował nie**

tylko o prawie do przedterminowej spłaty kredytu oraz procedurze skorzystania z tego prawa, ale nadto o sposobie obliczania wysokości ewentualnego roszczenia konsumenta o zwrot kosztów kredytu. Z tego względu Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że na zadane pytanie czwarte, należałoby odpowiedzieć, że art. 10 ust. 2 lit. r) Dyrektywy 2008/48/WE nie wymaga, aby informacja udzielona przez kredytodawcę co do prawa do przedterminowej spłaty oraz procedury przedterminowej spłaty zawierała także informację o możliwości otrzymania zwrotu pobranej przez kredytodawcę prowizji oraz odsetek za okres od spłaty kredytu do daty jego spłaty antycypowanej w umowie.

(98) Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z czwartym z zadanych pytań prejudycjalnych.

W przedmiocie pytania piątego

(99) Piąte pytanie, z którym do Trybunału zwraca się Sąd – podobnie jak pytanie czwarte - dotyczy treści obowiązku informacyjnego ciążącego na kredytodawcy w zakresie dotyczącym skutków finansowych przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta.

(100) W myśl art. 10 ust. 2 lit. p) Dyrektywy 2008/48 w dokumencie umowy trzeba zamieścić jasną i zwięzłą informację o uprawnieniu konsumenta do odstąpienia od umowy lub braku takiego prawa, okresie, w którym można z niego skorzystać, oraz innych warunki korzystania z niego, w tym informację o obowiązku spłaty przez konsumenta wypłaconego kapitału oraz odsetek zgodnie z art. 14 ust. 3 lit. b), a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;

(101) W tym świetle powstaje pytanie, czy wypełnienie obowiązku informacyjnego poprzez wskazanie istnienia prawa do odstąpienia umowy ze wskazaniem tylko jednego z terminów skorzystania z tego prawa (czyli terminu 14 dni od dnia zawarcia umowy kredytu, bez wskazanego alternatywnego terminu wskazanego w art. 14 ust. 1 b) Dyrektywy 2008/48 wypełnia należycie wymogi wynikającego z art. 10 ust. 2 lit. p). Zauważyć w tym miejscu wypada, że w orzecznictwie sądów oraz w piśmiennictwie kwestie te nie były szeroko poruszane.

(102) Do nielicznych orzeczeń dotyczących tych kwestii należy wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 28.06.2019 r. (I ACa 281/19, LEX nr 2712576), w którym wskazano, że przywołany w omawianym przepisie obowiązek informacyjny nie dotyczy wszelkich abstrakcyjnie opisanych przez ustawodawcę zdarzeń, od których rozpoczyna bieg termin na złożenie oświadczenia o odstąpieniu, lecz odnosi się jedynie do takich okoliczności, które choćby hipotetycznie mogłyby wystąpić w warunkach konkretnej zawieranej z konsumentem umowy. Z tych przyczyn powinność powiadomienia o - opisanym w art. 53 ust. 2 u.k.k. - uprawnieniu kształtującym, które zostało przewidziane wyłącznie na wypadek, gdyby kontrakt nie zawierał wszystkich danych wymaganych przez art. 30 ust. 1 u.k.k., aktualizuje się tylko wtedy, kiedy w treści czynności prawnej rzeczywiście zabrakło tych elementów. W konsekwencji powyższych rozważań, Sąd Apelacyjny uznał, że skorzystanie z sankcji kredytu darmowego z uwagi na nieprzekazanie informacji dotyczącej uprawnienia zawartego w art. 14 ust. 1 punkt b) Dyrektywy 2008/48/WE nie było skuteczne, albowiem brak stosownej informacji nie wywołał po stronie kredytobiorcy żadnego uszczerbku, ponieważ sytuacja wskazana we wzmiankowanym art. 14 ust. 1 punkt b) nie miała miejsce w rozpoznawanej sprawie.

(103) Sąd odsyłający nie podziela zaprezentowanego powyżej poglądu, z którego wynika, że prawidłowość realizacji obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę wymaga oceny *ex post*, z uwzględnieniem rzeczywiście zaistniałych skutków faktycznych i prawnych takiego, a nie innego przedstawienia konsumentowi informacji. W ocenie Sądu odsyłającego, omawiana tu norma wskazuje raczej na to, że uprawnienie do odstąpienia od umowy kredytu powinno być przedstawienie ze wskazaniem wszystkich, a nie wybranych warunków skorzystania z tego prawa.

(104) Z uwagi na powyższe, art. 10 ust. 2 lit. p) Dyrektywy 2008/48/WE w kontekście zasady skuteczności prawa Unii i celu tej Dyrektywy oraz w świetle art. 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L.1993.95.29) należy – w ocenie Sądu odsyłającego - interpretować w ten sposób, że wymaga ona, aby informacja udzielona przez kredytodawcę co do prawa odstąpienia od umowy zawierała wprost

informację o uprawnieniu wynikającym z art. 14 ust. 1 punkt 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku, niezależnie od zaistnienia przesłanek wskazanych w tym przepisie.

(105) W przypadku jednak potwierdzenia przedstawionej tu wykładni prawa Unii Europejskiej, aktualne stanie się pytanie zawarte w punkcie VII dotyczące należytej wykładni art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE a mianowicie czy brak poniesienia przez kredytobiorcę uszczerbku ostatecznie wyklucza – z uwagi na zastosowanie zasady proporcjonalności - skorzystanie z przewidzianej w polskim prawie sankcji kredytu darmowego.

(106) Z przytoczonych względów, dla ustalenia prawidłowej wykładni omawianych powyżej przepisów, Sąd odsyłający zwrócił się z piątym z zadanych pytań prejudycjalnych.

W przedmiocie pytania szóstego

(107) Szóste pytanie, z którym do Trybunału zwraca się Sąd dotyczy oceny właściwej interpretacji przepisów prawa krajowego statuujących sankcję przewidzianą na wypadek naruszenia przez kredytodawców obowiązków wynikających z Dyrektywy 2008/48/WE.

(108) Jedynie tytułem przywołania wskazanej w punkcie (26) treści art. 45 ust. 5 Ustawy o kredycie konsumenckim, stanowi on, że uprawnienie konsumenta do skorzystania z sankcji kredytu darmowego wygasa po upływie roku od dnia wykonania umowy.

(109) Spór interpretacyjny na gruncie powyższej regulacji dotyczy tego, jak należy rozumieć pojęcie „wykonania umowy", od którego biegnie wskazany roczny termin.

(110) Część judykatury polskiej przyjmuje, że powyższe należy intepretować w ten sposób, że chodzi tu o wykonanie umowy przez kredytodawcę, a zatem termin roczny należy liczyć począwszy od wypłaty ostatniej części kredytu przez kredytodawcę (tak np. wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 13 czerwca 2018 r., XIV C 1375/17,; wyrok Sądu Rejonowego w Zawierciu z 30 listopada 2021 r., I C 1400/20,; wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 3 listopada 2022 r., II C 2736/22,; wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 10 listopada 2022 r., II C 2939/22,; wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 10 listopada 2022

r., II C 2943/22,; wyrok Sądu Rejonowego w Giżycku z 9 marca 2023 r., I C 583/22).

(111) Część judykatury przyjmuje z kolei interpretację przeciwną, zgodnie z którą wykonanie umowy oznacza w tym przypadku spłatę całości zadłużenia wynikającego z umowy kredytu konsumenckiego przez konsumenta (tak z kolei: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1 lipca 2019 r., V ACa 118/18, wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 lipca 2019 r., III Ca 642/19,; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 8 października 2021 r., wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 14 marca 2023 r., II Ca 98/23).

(112) W ocenie Sądu odsyłającego, powyższy spór interpretacyjny winien być rozstrzygnięty przy uwzględnieniu celu Dyrektywy 2008/48/WE. Zarówno treść tego aktu prawnego, jak i w szczególności jej motywy 8. i 9. wskazują, że celem tym jest ochrona konsumentów. Sankcje ustanowione w prawie krajowym, tak jak sankcja przewidziana w art. 45 polskiej ustawy o kredycie konsumenckim, są ustanawiane w celu zabezpieczenia interesu konsumentów, który to interes wyraża się w uzyskaniu jasnych i zrozumiałych informacji dotyczących praw i obowiązków wynikających z zawieranych umów kredytu konsumenckiego. Z tego względu, w ocenie Sądu nie można uznać pierwszego z przedstawionych wyżej stanowisk za trafne, albowiem zakłada ono obowiązywanie wyjątkowo korzystnego dla kredytodawcy krótkiego terminu skorzystania z sankcji kredytu darmowego. W czasie tego terminu nie jest wykluczone, że konsument nie zdąży spostrzec ewentualnych uchybień w zakresie obowiązków informacyjnych, a jeśli zdąży – to że nie zdąży złożyć stosownego oświadczenia o skorzystaniu z uprawnienia. Taka interpretacja negowałaby praktyczną użyteczność i skuteczność oraz dotkliwość omawianej sankcji, a zatem byłaby niezgodna z wymogami wskazanymi w art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE. W ocenie Sądu nie jest wystarczającym argumentem za przyjęciem powyższej interpretacji chęć zachowania stabilności obrotu prawnego. Unieważnienie, choćby po kilku latach, umowy o kredyt konsumencki nie generuje ryzyka dla funkcjonowania rynku wewnętrznego, albowiem ewentualnie wiąże się jedynie z utratą zysku przez kredytodawcę. Nadto bezpieczeństwo obrotu przede wszystkim wymaga, aby kredytodawcy należycie realizowali swoje obowiązki informacyjne.

(113) Sąd wobec powyższego stoi na stanowisku, że art. 23 Dyrektywy2008/48/WE oraz zasady skuteczności, równoważności i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą sankcję, antycypowaną w art. 23 ww. aktu prawnego, konsument może wykorzystać w terminie prekluzyjnym jednego roku, licząc od dnia spełnienia świadczenia przez kredytodawcę, tzn. od momentu wypłaty całości kwoty kredytu.

(114) Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z szóstym z zadanych pytań prejudycjalnych.

W przedmiocie pytania siódmego

(115) Pytanie siódme zadawane przez Sąd nawiązuje do zawartego w punkcie 1 c) postanowienia Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie zadanego Trybunałowi, a rozpoznawanego w sprawie C 472-23, natomiast ma szerszy zakres, albowiem dotyczy proporcjonalności zastosowania sankcji ukształtowanych stosownie do art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE także w kontekście innych uchybień nie wskazane przez ww. Sąd.

(116) W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału, zasada proporcjonalności, będąca jedną z ogólnych zasad prawa Unii, wymaga, by akty instytucji Unii nie wykraczały poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów, którym mają służyć, przy czym oczywiście tam, gdzie istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować te najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów (Wyrok TS z 17.10.2013 r., C-101/12, HERBERT SCHAIBLE v. LAND BADEN-WÜRTTEMBERG, ZOTSiS 2013, nr 10, poz. I-661).

(117) Sąd w składzie obecnym podziela stanowisko wyrażone w pytaniu prejudycjalnym zarejestrowanym pod sygnaturą C 472-24, a mianowicie wątpliwości, czy art. 23 Dyrektywy 2008/48/WE należy intepretować w ten sposób, że każde naruszenie obowiązków omawianych w zadanych powyżej pytaniach winno powodować powstanie po stornie konsumenta prawo do złożenia oświadczenia, na mocy którego będzie on zobowiązany zwrócić jedynie uzyskany na mocy kredytu kapitał, bez odsetek i dodatkowych kosztów.

(118) W niniejszej sprawie konsument zarzuca pożyczkodawcy naruszenie obowiązków informacyjnych wynikających z Dyrektywy 2008/48/WE m.in. poprzez:

- niewłaściwe określenie całkowitego kosztu kredytu , wynikające z tego, że kredytodawca, zaliczył do niego nienależnie pobierane (według powoda) odsetki od kredytowanych kosztów pożyczki, a w konsekwencji niewłaściwe określenie RRSO;
- niewskazanie tego, że w przypadku przedterminowego spłacenia kredytu, konsument otrzyma zwrot proporcjonalny odsetek oraz pozostałych kosztów związanych z umową kredytu;
- niewłaściwe pouczenie o prawie odstąpienia od umowy;

(119) W wyroku w sprawie C-42/15 Trybunał (Wyrok TS z 9.11.2016 r., C-42/15, HOME CREDIT SLOVAKIA A.S. v. KLÁRA BÍRÓOVÁ, ZOTSiS 2016, nr 11, poz. I-842 wyjaśnił już, że artykuł 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, by stosować sankcję ustanowioną w ramach transpozycji art. 23 dyrektywy o ile chodzi o element, którego brak może podważyć możliwość dokonania przez konsumenta oceny zakresu ciążącego na nim zobowiązania. Powyższe do pewnego stopnia nakazuje stosowanie przy interpretacji zasady proporcjonalności, jednakże sposób jej zastosowania budzi wątpliwości, które Sąd przedstawi po kolei.

(120) W ocenie Sądu informacje w punkcie 100 (a) istotnie może być uznana za mającą wpływ na zakres zobowiązania ciążący na konsumencie, ale nie może zostać pominięte to, że konsument jest chroniony równolegle za pomocą instrumentów innych niż ustanowione na podstawie art. 23 Dyrektywy 2008/48/We. O ile bowiem potwierdzi się stanowisko powoda, że postanowienia umowne przewidujące naliczanie odsetek od kredytowanych kosztów pozaodsetkowych są nieuczciwymi warunkami w rozumieniu Dyrektywy Rady 93/13/EWG będzie to prowadziło do ich bezskuteczności (*ex tunc).*

(121) Konsekwencją tego będzie przyjęcie, że postanowienia dotyczące naliczania odsetek od kredytowanych pozaodsetkowych kosztów kredytu nigdy nie zostały zawarte w umowie. To zaś będzie oznaczało, że kredytodawca podał za wysoką kwotę całkowitego kosztu kredytu i zawyżył RRSO, a zatem z formalnego punktu widzenia – naruszył obowiązek wynikający z art. 10 ust. 2 g) Dyrektywy 2008/48/We.

(122) W tym miejscu powstaje pytanie, czy konsument – obok uzyskanej ochrony na zasadzie Dyrektywy Rady 93/13/EWG wymaga z punktu widzenia zasad skuteczności i proporcjonalności prawa Unii Europejskiej zaoferowania dalszej ochrony w postaci doprowadzenia do ubezskutecznienia postanowień umowy dotyczących obowiązku zapłaty odsetek i innych kosztów kredytu.

(123) Udzielenie takiej ochrony następowałoby tylko ze względów formalnych (ewentualnie dla zapewnienia efektu odstraszającego, który przewiduje art. 23 Dyrektywy 2008/48/We) albowiem nie sposób przyjąć, ze zawyżenie całkowitych kosztów kredytu oraz RRSO mogłoby wpłynąć niekorzystnie na postrzeganie przez konsumenta zakresu swoich obowiązków umownych i na podjęcie przez niego decyzji o związaniu się umową. Ubezskutecznienie postanowień dotyczących naliczania odsetek od kredytowanych kosztów prowadzi bowiem jedynie do tego, że umowa staje się korzystniejsza dla konsumenta, niż ten zakładał podczas zawierania umowy. Z tego wynika, że skoro konsument zawarł umowę przy uwzględnieniu podanej przez kredytodawcę zawyżonej wartości RRSO i zawyżonych kosztów kredytu, to zawarłby ją tym bardziej, gdyby wartości te były niższe.

(124) Mając na względzie, że celem dyrektywy o kredycie konsumenckim, nie jest wyłącznie ochrona konsumentów, ale również wspólnego rynku oraz zapewnienie wszystkim kredytodawcom porównywalnych warunków do prowadzenia działalności na tym rynku co wynika z motywów 6, 8 i 9 dyrektywy, budzi wątpliwość, czy spełnia test proporcjonalności sankcja, która - obok zastosowania sankcji stosowanej na podstawie Dyrektywy 93/13/EWG- pozbawia kredytodawców wszelkich przychodów związanych z zawarciem umowy wyłącznie z tego względu, że wskazana w umowie została w sposób nieprawidłowy informacja, która nie mogła mieć wpływu na decyzję konsumenta o związaniu się umowa. Uwzględniając, że źródłem tego uchybienia jest postanowienie, którego skuteczność zostałaby potencjalnie uchylona na zasadzie art. 6 dyrektywa 93/13/EWG, można żywić wątpliwości, czy stosowanie drugiej sankcji o tak daleko idących skutkach jak sankcja przewidziana w przepisach prawa krajowego uchwalonych w związku z art. 23 Dyrektywy 2008/48/We nie stanowi środka nieproporcjonalnego do naruszenia, niekoniecznego i nieadekwatnego. Można bowiem zasadnie przyjąć, że sankcja jest zbyt uciążliwa dla kredytodawcy, a przy tym że nie jest środkiem

odpowiednim i koniecznym (w omawianej tu kwestii ochrona konsumenta została zagwarantowana na gruncie przepisów Dyrektywy 93/13/EWG). Tym samym powstaje wątpliwość, czy zgodna z ww. przepisem jest wykładnia przepisów prawa krajowego, które przewiduje automatyczne stosowanie sankcji kredytu darmowego niezależnie od charakteru uchybienia dokonanego przez kredytodawcę w zakresie obowiązku wskazanego w art. 10 ust. 2 g) Dyrektywy 2008/48/We.

(125) Gdy chodzi o potencjalne naruszenia obowiązków informacyjnych wskazanych w punkcie (100) b) oraz c), to informacje, których ewentualnie konsument nie uzyskał, w ocenie Sądu w ogóle nie stanowią podstawy dokonania przez konsumenta oceny zakresu ciążącego na nim zobowiązania. Świadomość lub jej brak co do prawa odstąpienia od umowy oraz konsekwencji przedterminowej spłaty kredytu nie wpływa na ocenę zobowiązań ciążących na konsumencie, a jedynie na jego wiedzę, co do możliwości wcześniejszego zwolnienia się z zobowiązań wynikających z zawartej umowy.

(126) Nie trudno zaś wyobrazić sobie sytuację, w której świadomość omawianych tu uprawień po stornie konsumenta nie miałaby wpływu na realizację umowy. Miałoby to miejsce wtedy, kiedy konsument ani nie chciał odstąpić od umowy, ani przedterminowo wykonać wynikających z niej zobowiązań. Tym bardziej – poza szczególnymi przypadkami – trudno domniemywać, że omawiane tu informacje mają jakikolwiek wpływ na podejmowaną przez konsumenta decyzję o zawarciu umowy kredytu konsumenckiego, albowiem zwykle decyzja ta nie opiera się na perspektywie odstąpienia od umowy bądź jej przedterminowej spłaty.

(127) Budzi zatem wątpliwość, czy dopuszczalna z punktu widzenia proporcjonalności jest taka wykładnia art. 45, która nie przewiduje ograniczenia lub miarkowania zastosowania przewidzianej w nim sankcji kredytu darmowego i umożliwia pozbawienie kredytodawcy przychodów z tytułu umowy, o ile tylko dopuści się ona jakiegokolwiek naruszenia obowiązków wskazanych w art. 10 ust. 2 r) i p) Dyrektywy 2008/48/We. Wykładnia taka może prowadzić do zaburzenia funkcjonowania wspólnego rynku oraz nieuzasadnionego obciążania kredytodawców, szczególnie wtedy, kiedy ewentualne uchybienia realizacji obowiązków informacyjnych nie niosą za sobą dla konsumenta żadnych negatywnych konsekwencji.

(128) Podobne wątpliwości wskazujące na konieczność interpretacji krajowego przepisu ustanawiającego sankcje, o których mowa w art. 23 Dyrektywy 2008/38/We, podnoszone są w piśmiennictwie (por. T. Czech [w:] Kredyt konsumencki. Komentarz, wyd. III, Warszawa 2023, art. 45) oraz w orzecznictwie (wyrok Sądu Rejonowego w Tomaszowie Lubelskim z 22.09.2016 r., I C 430/16, LEX nr 2304416; wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z 5.11.2018 r., I C 1673/17, LEX nr 2603433; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1.07.2019 r., V ACa 118/18, LEX nr 2706625; wyrok Sądu Rejonowego w Słupcy z 27.06.2022 r., I C 146/22, LEX nr 3561755; wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z 13.07.2022 r., VIII Ca 287/22, LEX nr 3418623).

(129) Aktualna praktyka orzecznicza nie jest jednakże jednoznaczna w odniesieniu do zakresu zastosowania zasady proporcjonalności przy jednoczesnym poszanowaniu zasady skuteczności prawa Unii. To zaś implikuje konieczność zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem o wyjaśnienie powyższych kwestii.

(130) **Z przytoczonych względów Sąd odsyłający zwrócił się z siódmym z zadanych pytań prejudycjalnych.**

SĄD REJONOWY DLA ŁODZI-ŚRÓDMIEŚCIA W ŁODZI

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność z oryginałem świadczy:
SEKRETARZ SĄDOWY
Joanna Sumińska
Joanna Sumińska